

Environmentální výchova na základních školách v Uherském Hradišti

Kristýna Tvrdoňová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav environmentální bezpečnosti
akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kristýna Tvrdoňová**
Osobní číslo: **L15374**
Studijní program: **B3953 Bezpečnost společnosti**
Studijní obor: **Řízení environmentálních rizik**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Environmentální výchova na základních školách v Uherském Hradišti**

Zásady pro vypracování:

1. Popište jednotlivé směry a principy současného stavu environmentální výchovy v základním vzdělávání.
2. Zjistěte situaci na jednotlivých základních školách v Uherském Hradišti.
3. Analyzujte zjištěná data a případně navrhněte možná sjednocení či zlepšení.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

[1] ČINČERA, Jan. Environmentální výchova: od cílů k prostředkům. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-147-8.

[2] LESKOVCOVÁ, Martina, Lada MATOUŠKOVÁ PRYLOVÁ a Alice PALACKÁ.

[3] Environmentální výchova v České republice a v EU, systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-8087472-42-2.

[3] MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. Cesty pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2004. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 80-7315-078-6.

[4] ŠEBEŠOVÁ, Petra a Petra ŠIMONOVÁ, ed. Environmentální výchova pro ZŠ a SŠ: tři kroky k aktivnímu vyučování. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0503-6.

Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. et Mgr. Kateřina Pitrová, Ph.D.

Ústav environmentální bezpečnosti

Datum zadání bakalářské práce:

3. listopadu 2017

Termín odevzdání bakalářské práce:

15. května 2018

V Uherském Hradišti dne 10. listopadu 2017

doc. RNDr. Jiří Dostál, CSc.
děkan

L.S.

doc. Ing. Pavel Valášek, CSc.
ředitel

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ / DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské/diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské/diplomové práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti dne 9. 5. 2018

.....
podpis studenta

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy. Vysoká škola disertační práce nezveřejňuje, byla-li již zveřejněna jiným způsobem.

(2) Bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejmeně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

(4) Vysoká škola může odložit zveřejnění bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce nebo jejich částí, a to po dobu trvání překážky pro zveřejnění, nejdéle však na dobu 3 let. Informace o odložení zveřejnění musí být spolu s odůvodněním zveřejněna na stejném místě, kde jsou zveřejňovány bakalářské, diplomové, disertační a rigorózní práce, již se týká odklad zveřejnění podle věty první; jeden výtisk práce k uchování ministerstvu.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3;

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní vnitřní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo.

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Cílem této bakalářské práce je zvýšení povědomí o problematice ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. V teoretické části je řešena problematika environmentální výchovy na základních školách. V praktické části jsme se zaměřili na základní školy v Uherském Hradišti. Hlavním nástrojem pro vypracování praktické části byl dotazník.

Klíčová slova: rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, environmentální výchova, ekogramotnost, udržitelný rozvoj, program Ekoškola

TITLE

Environmental Education at Elementary Schools in Uherské Hradiště

ABSTRACT

The main goal of this bachelor thesis is to raise awareness of issues of environmental protection and sustainable development. A theoretical part focuses on environmental education in elementary schools. In the practical part we focused on elementary schools in Uherské Hradiště. The main tool for the practical part was a questionnaire.

Keywords: Framework Educational Programme, School Educational Programme, Environmental Education, Eco-literacy, Sustainable Development, Eco-schools Programme

PODĚKOVÁNÍ

Chtěla bych poděkovat vedoucí své bakalářské práce Mgr. et. Mgr. Kateřině Pitrové, Ph.D., za odborné vedení, obětavý přístup, podporu a cenné rady při vypracovávání bakalářské práce.

„Příroda je proti nám ve výhodě, může existovat bez nás, my bez ní zahyneme.“

Jaromíra Kolářová

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST.....	11
1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM.....	12
1.1 ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	12
2 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA	14
2.1 HISTORIE A VÝVOJ EVVO.....	15
2.2 EKOGRAMOTNOST	16
2.2.1 Pilíře ekogramotnosti	16
2.3 VZDĚLÁVACÍ CÍLE EVVO	16
2.3.1 Environmentální programy	17
2.3.1.1 Program Ekoškola.....	17
2.3.1.2 Funkce a možnosti Ekoškoly	18
2.3.1.3 Vzdělávací cíle Ekoškoly.....	19
2.3.1.4 Hnutí Brontosaurus	19
2.4 VZDĚLÁVÁNÍ PRO UDRŽITELNÝ ROZVOJ A EVVO	20
2.4.1 Udržitelný rozvoj	20
3 SHRUTÍ.....	21
II PRAKTICKÁ ČÁST	22
4 METODY PEDAGOGICKÉHO VÝZKUMU	23
4.1 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	24
4.2 UKÁZKA A ROZBOR DOTAZNÍKU POUŽITÉHO PRO VYPRACOVÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	25
4.3 ZÁKLADNÍ ŠKOLA A	27
4.3.1 Vyhodnocení dotazníku školy A	29
4.4 ZÁKLADNÍ ŠKOLA B	31
4.4.1 Vyhodnocení dotazníku školy B	32
4.5 ZÁKLADNÍ ŠKOLA C	33
4.5.1 Vyhodnocení dotazníku školy C	34
4.6 ZÁKLADNÍ ŠKOLA D	34
4.6.1 Vyhodnocení dotazníku školy D	37
5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	38
6 PROBLEMATIKA HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ	40
7 SHRUTÍ.....	42
ZÁVĚR	43
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	44
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	48
SEZNAM OBRÁZKŮ	50

SEZNAM TABULEK.....	51
SEZNAM GRAFŮ	52
SEZNAM PŘÍLOH.....	53

ÚVOD

Cílem bakalářské práce je zvýšení povědomí o problematice životního prostředí a udržitelného rozvoje. Touto prací bych chtěla upozornit na problematiku nedostatečné nebo neúplné informovanosti.

Probírat problémy týkající se udržitelného rozvoje a zachování naší planety Země ve stavu, ve kterém může být obývána i budoucími generacemi, by se mělo řešit ve všech úrovních školního vzdělávání. Vzorem by měly být zejména školy, které jsou zaměřeny na environmentální témata. Příkladem může být právě fakulta logistiky a krizového řízení Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, se svým oborem řízení environmentálních rizik.

Téma environmentální výchovy je v dnešní době více diskutované téma, zejména kvůli rozvoji společnosti a růstu populace. Využívání přírodních zdrojů pro zajištění životního komfortu a standardu je asi největším environmentálním problémem dnešní doby. Přírodní zdroje ale nejsou nekonečné. Proto je potřeba začít přijímat návyky příznivé pro životní prostředí již od útlého věku. Vytvářením těchto návyků se zabývá právě environmentální výchova.

Ve své bakalářské práci se budu v první kapitole zabývat rámcovým vzdělávacím programem, který je stěžejní pro vytvoření školního vzdělávacího programu. Environmentální výchova může být zařazena do školního vzdělávacího programu jako průřezové téma a je zde velká spousta možností, jak environmentální výchovu uchopit a realizovat. Ve druhé kapitole podrobněji rozeberu téma environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Dozvíte se zde mimo jiné jeho hlavní přínosy, něco o vývoji environmentální výchovy, o pojmu ekogramotnost a jeho pilíře. Také uvedu vzdělávací cíle environmentální výchovy a přiblížím některé z vybraných environmentálních programů, kterých je v České republice velké množství. Podrobněji se budu věnovat Programu Ekoškola, který je největším mezinárodním programem zaměřeným na environmentální výchovu. Dalším důležitým bodem bude vztah mezi vzděláváním pro udržitelný rozvoj a environmentální výchovou, kde uvedu i koncepci udržitelného rozvoje.

V praktické části proberu metody pedagogického výzkumu. Primárním zdrojem pro vypracování této části bakalářské práce bude dotazníkové šetření, které proběhlo na jednotlivých základních školách. Později uvedu i jednotlivé body dotazníků a důvod, proč jsem volila právě tyto otázky. Praktická část bakalářské práce je rozdělena podle jednotlivých základních škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM

„Národní program rozvoje vzdělávání v České republice je koncepční dokument české vzdělávací politiky, označován jako Bílá kniha; obsahuje záměry rozvoje vzdělávání žáků od 3 do 19 let a návrhy i doporučení ekonomického, politického a pedagogického charakteru, které jsou postupně realizovány.“ Spolu s rámcovým vzdělávacím programem definují ve školství nejvyšší úroveň vzdělávání. Rámcové vzdělávací programy jsou kurikulární dokumenty, tedy pedagogické dokumenty, které vymezují legislativní a obsahový rámec pro jednotlivé etapy vzdělávání a jsou závazné pro tvorbu školního vzdělávacího programu. [1]

Podle *„paragrafu 4 zákona č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání“*, určují rámcové vzdělávací programy (dále jen RVP) především formy, délku, cíle a povinný obsah vzdělání, a to s přihlédnutím na veškeré detaily jednotlivých oborů vzdělání, jeho stupňů, dále také na potřeby žáků, podmínky pro ochranu zdraví a bezpečnost. Tyto programy musí obsahovat nejnovější poznatky, aby studenti dostávali aktuální informace a zároveň byli vyučováni nejnovějšími metodami. [2]

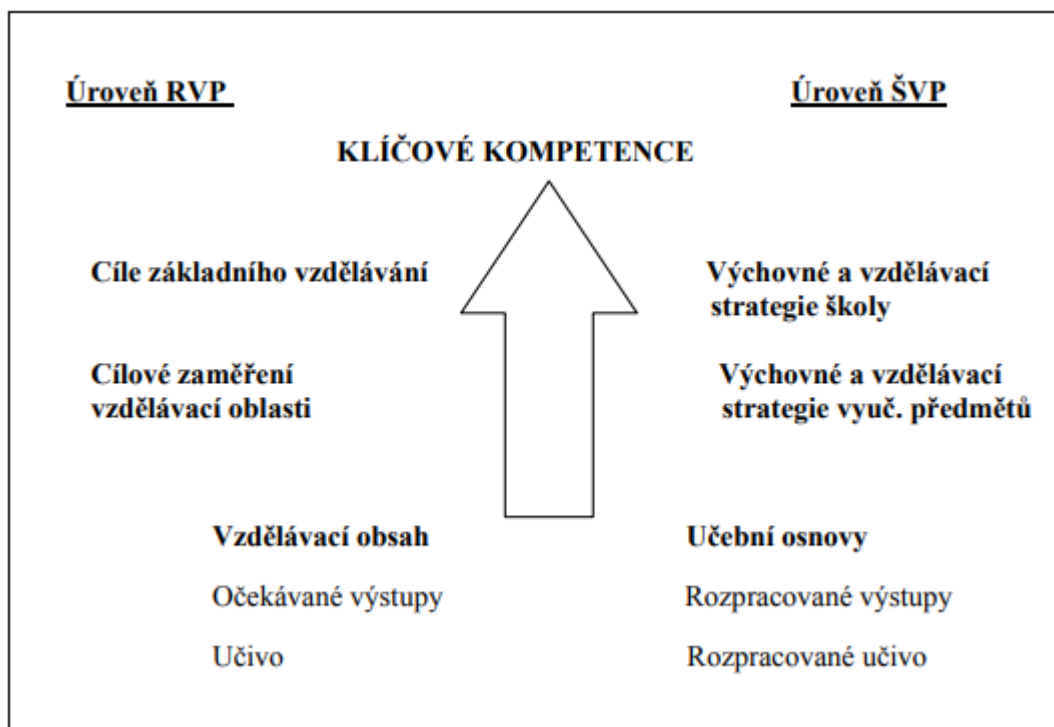
Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy schvaluje a vydává RVP po projednání s náležitými ministerstvy. Programy je možné ze závažných důvodů měnit s platností změn od začátku následujícího školního roku. Pokud se jedná o změny založené na platných právních předpisech, uveřejní ministerstvo změny s dostatečným časovým předstihem. [1][2]

RVP určují, jaké má škola plnit vzdělávací cíle a čemu se mají žáci u konkrétních oborů učit a v jakých oblastech se žáci mají vzdělávat. Mimo jiné uvádějí i minimální počet hodin potřebných pro výuku daných oblastí, například jazykové vzdělávání, odborné či přírodovědné (člověk a příroda – fyzika, chemie, přírodopis, zeměpis). [3]

1.1 Školní vzdělávací program

Školní vzdělávací programy (dále jen ŠVP) *„jsou kurikulární dokumenty školní úrovně; školní vzdělávací program pro základní vzdělávání zpracovává podle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání každý vzdělávací pracovník poskytující základní vzdělávání.“* [1]

Každá škola si na základě RVP vytváří vlastní ŠVP sama. Při jeho tvorbě se přihlíží na vzdělávací podmínky školy, její záměry, potřeby a možnosti regionálního trhu práce. Učební osnovy vymezují, k čemu má být žák veden prostřednictvím vzdělávacího obsahu, aby postupně dosáhl **klíčových kompetencí**. Na základě cílového zaměření vzdělávací oblasti, stanovením výchovné a vzdělávací strategie vyučovacích předmětů ve ŠVP, zajišťuje škola propojenost vzdělávacího obsahu s klíčovými kompetencemi (Obrázek 1). [4]

Obrázek 1: Směřování k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků [4]

ŠVP schvalují ředitelé školy a škola má povinnost umožnit každému seznámení s tímto programem. Česká školní inspekce, která je správním úřadem s celostátní působností, účetní a organizační složkou státu, zjišťuje a hodnotí naplnění ŠVP a jeho soulad s RVP. [3]

2 ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA

Environmentální výchova je vzdělání týkající se životního prostředí

Významnými preventivními nástroji životního prostředí (dále jen ŽP) České republiky jsou **environmentální vzdělávání, výchova a osvěta** (dále jen EVVO) a environmentální poradenství. Úcta k životu ve všech jeho formách, vědomí a odpovědnost za udržení kvality ŽP, myšlení a jednání, které je v souladu s principy udržitelného rozvoje, to jsou úkoly EVVO. [5][6]

Environmentální vzdělávání představuje nepostradatelný nástroj v procesu celoživotního učení. Mezi jeho hlavní přínosy patří:

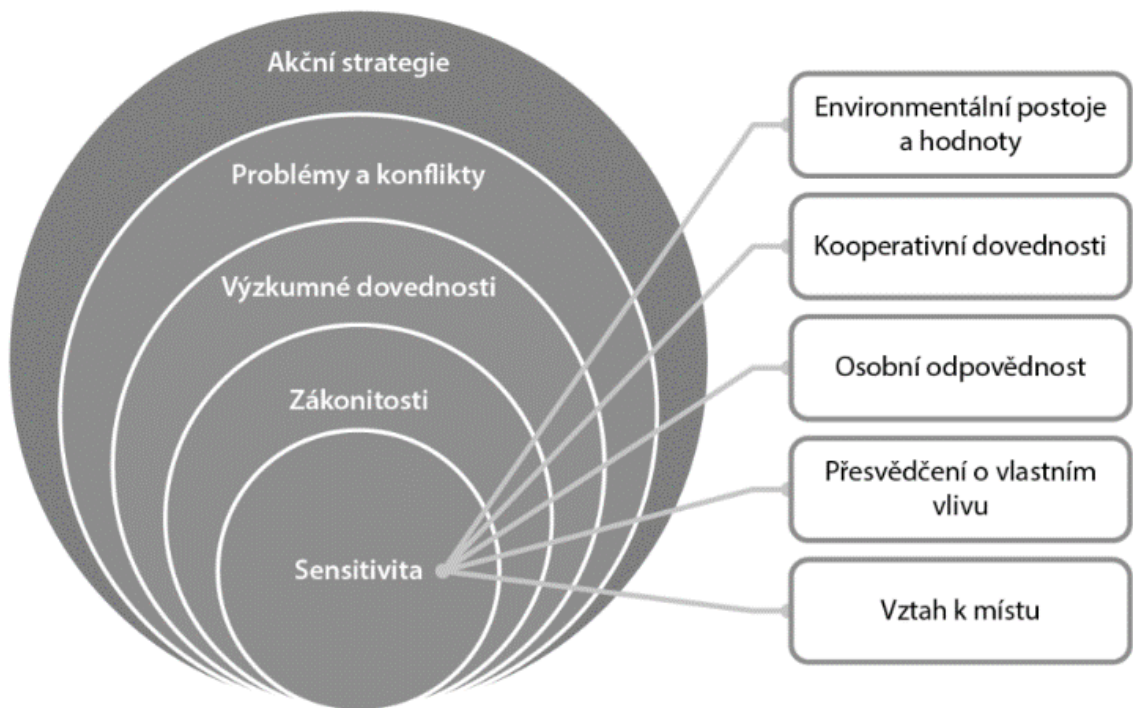
- Získání znalostí z oblasti ŽP, počítaje s nejnovějšími poznatky výzkumu a vědy nové legislativní normy.
- Postupy práce se širokou veřejností i s danými cílovými skupinami.
- Pomoc při řešení problémů v oblasti ŽP a formování kladného postoje ke svému okolí.
- Uplatnění vědomostí a použití zkušeností v soukromém, odborném i profesním rámci. [5][6]

Hlavním úkolem **environmentální výchovy** je soustavné působení především na děti předškolního a mladšího školního věku, se záměrem akceptování hodnot a chování důležitého pro ochranu ŽP. **Environmentální osvěta** má pro změnu za úkol zejména informovat obecnou dospělou veřejnost. [5][6]

Vzdělávání v environmentální rovině je povinnost základní školy. Je dána zákonem „č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších škol (školský zákon)“. Zákon definuje školu tímto způsobem: „*Základní škola poskytuje základní vzdělání, zabezpečuje rozumovou výchovu ve smyslu vědeckého poznání a v souladu se zásadami vlastnictví, 44 humanity a demokracie a poskytuje mravní, estetickou, pracovní, zdravotní, tělesnou výchovu a ekologickou výchovu žáků; umožňuje též náboženskou výchovu.*“ Rozsah a realizace EVVO je poté závislá na ŠVP, který si škola zvolí. Obsah EVVO se liší na prvním a druhém stupni základní školy. Ve většině případů je EVVO rozděleno do základních předmětů školy, jako jsou fyzika, chemie, přírodopis, občanská výchova. Ale je mož-

né ji začlenit i do hudební výchovy, literatury nebo třeba výtvarné výchovy, kde má EVVO spíše motivační funkci. [7]

Environmentální výchovu nemůžeme chápat jako dočasný trend, ale jako důležitou složku při výchově budoucích generací. Při výběru toho, co máme budoucí generace učit, nám může pomoci „Doporučené očekávané výstupy pro environmentální výchovu“. [8]

Obrázek 2: Doporučené očekávané výstupy pro environmentální výchovu [8]

2.1 Historie a vývoj EVVO

Poprvé se pojem environmentální výchova objevil a konferenci Mezinárodní unie ochránců přírody v roce 1947. O třicet let později byla přijata její základní definice, ze které se vychází dodnes. Environmentální výchova se u nás stala populární až v devadesátých letech díky úsilí středisek ekologické výchovy. S jejich pomocí se rychle dostávala do škol. Tato střediska nabízela již vypracované programy a metodiky, které byly dobrou možností volby oproti málo aktivní verzi školní výuky. V této době se však řešil spíše problém s pojmenováním oboru, než jeho náplň. [9]

Ten začíná až s počátkem 21. století a opírá se především o nově založený časopis *Envigogika*. Postupně se tak začal rozrůstat počet domácích, teoretických a výzkumných prací

v oboru. To vedlo k vyhodnocení slabých a silných stránek a k pokusu přenést se přes propast mezi teorií a praxí. [9][10]

2.2 Ekogramotnost

Slovem „ekogramotnost“ rozumíme základní vzdělání týkající se vztahu k ŽP. Tento pojem zatím není plně vžit, avšak u některých skupin je celkem běžně používán, i při spekulaci zda je vhodně zvolen. [11]

„Při vědomí neurčitosti hranic toho, co patří k základu, můžeme říci, že ekogramotnost zahrnuje určité vědění o přírodě a jejím fungování, především o vazbách a vztazích, způsob myšlení zaměřený na hledání souvislostí a vnímání procesů. Dále pak osvojení určitých návyků a přijetí vzorců chování v souladu se zájmem přírody. A konečně hluboké prožití vlastní příslušnosti k celku přírody. K tomu patří i uvědomění si vlastních možností a závislosti na okolí v širokém smyslu.“ [11]

2.2.1 Pilíře ekogramotnosti

Prvním ze tří důležitých základních pilířů ekogramotnosti je poznání. To se týká především přírodních věd a náhledu na přírodu jako celek. Je to dynamický a v čase se měnící systém, kde důležitější roli hrají vztahy v něm, než objekty, které ho tvoří. *„Pro rozhodování, hledání optimálních rozhodnutí a celkovou orientaci je velice užitečné znát (vnímat, zažít) číselné hodnoty různých ukazatelů, ať již v absolutních či relativních velikostech.“ [11]*

Druhým pilířem je kritické myšlení. Lidské chování je ovlivněno lží, demagogií a polopravdami. Tyto špatné vlivy většinou směřují proti přírodě. Kritické myšlení je zbraní proti těmto nežádoucím vlivům. [11]

Třetím a zároveň posledním pilířem je vytváření vztahů a osobní integrace do systému. Je důležité znát své místo v přírodě jako celku. Důležitou součástí ekogramotnosti je také pokora. Člověk by neměl vystupovat jako škůdce přírody, ale jako součást většího celku a spolutvůrce. K tomu napomáhá program Ekoškola. [11]

2.3 Vzdělávací cíle EVVO

V následující kapitole jsou popsány vybrané programy a hnutí, které se podílí na environmentální výchově v České republice. Ve školách lze realizovat výuku několika způsoby. Jedním z nich je zařazení do jednotlivých předmětů, vytvoření samostatného předmětu

nebo formou projektového vyučování. Projektové vyučování může být činnost individuální nebo skupinová a žáci jsou zaměřeni na výsledný produkt své práce. Další možností je jejich kombinace, nebo také využití programů a služeb center, která se zajímají o EVVO. Takovým centrem je například sdružení TEREZA, které vytváří vzdělávací programy a materiály, jak pro rodiče, tak i pro učitele. [7][12][13]

Programy jsou rozděleny dle věku žáků na mateřské školy, základní a střední školy, jelikož se k různým věkovým skupinám musí přistupovat jinou vyučovací metodou. [7][12][14]

2.3.1 Environmentální programy

Environmentální programy jsou přínosem pro případné doplnění průřezového tématu „environmentální výchova“. Je možné v nich nalézt podklady pro práci ve výuce. [1]

2.3.1.1 Program Ekoškola

„Ekoškola pomáhá studentům stát se aktivními občany v jejich vlastní škole. Školám přináší zlepšené životní prostředí a finanční úspory. Co je však nejdůležitější, Ekoškola rozvíjí motivaci a schopnosti studentů měnit náš svět.“ [15]

Program Ekoškola byl vymyšlen v Kodani roku 1994. Do programu je zapojeno přes 49 tisíc škol, 16 milionů žáků z 64 zemí, což z něj dělá největší vzdělávací program pro školy na světě. Při začlenění se do programu a plnění cílů, získávají školy udělení mezinárodního titulu Ekoškola. Do České republiky se program dostal v roce 2005, kdy ho k nám přineslo **sdružení TEREZA**. V České republice program využívá více než 400 škol a přes 130 z nich získalo mezinárodní titul Ekoškola. Školy mají možnost realizovat své projekty pro zdokonalení školy a jejího okolí již v devíti tématech, jimiž jsou prostředí školy, energie, odpady, voda, doprava, biodiverzita, šetrný spotřebitel, klimatická změna a jídlo. Učitelé si mohou rozšířit své znalosti na seminářích, čerpat z hotových výukových materiálů, podělit se o své zkušenosti na workshopech, a mohou se podělit o příklady z praxe. [12][16]

Program Ekoškola je určen pro základní a střední školy a probíhá pod záštitou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Díky tomuto programu získávají školy nejen odpovědné a motivované žáky, ale zapojí se i rodiče a zaměstnanci školy. [15]

2.3.1.2 *Funkce a možnosti Ekoškoly*

Ve školách přestává být ŽP pouhou učební látkou. Pro žáky se stává něčím, co se jich týká a co mohou sami ovlivnit a učí se tak pro skutečný život. Žákům je umožněno řešit skutečné problémy a prožívat tak radost z výsledků své práce. Učí se odpovědnosti a zároveň aktivně se podílejí na chodu školy. [17]

Kromě toho že program formuje postoje, chování a zlepšuje prostředí školy, také přináší finanční úspory. Šetrnější hospodaření stojí za snižováním spotřeby energie a vody, předchází se vzniku odpadů a dochází k důslednější recyklaci. [17]

Ekoškola také klade nemalý důraz na zapojení rodičů a místních komunit už od počátku programu ve škole. Lidé mimo přímé prostředí školy přináší znalecký posudek i pomoc při řešení různorodých případů. Výhodou je, že šíření informací neprobíhá pouze na úrovni školy, ale informace se dostanou i mezi rodiče a místní lidi, tudíž z toho má prospěch celá komunita. [17]

Ekoškola umožňuje vzájemnou komunikaci mezi jednotlivými Ekoškolami nejen v naší zemi, což lze použít k výměně cenných informací, vzájemným návštěvám a kulturním výměnám, které se dají využít ke zlepšení jazykové zdatnosti žáků. [17]

Metodika Ekoškoly je založena na 7 krocích, které jsou stejné pro všechny školy. [18]

Popis jednotlivých kroků:

- 1.krok – Založení Ekotýmu; jedná se o tým složen z žáků a školních zaměstnanců. Tento kolektiv je hlavním iniciátorem všech dalších kroků.
- 2.krok – Analýza stavu školy; jedná se o hlavní krok, který je nutný k šetrnějšímu provozu školy. Za pomoci pracovních listů, vytvořených s pomocí žáků, verifikuje daná škola data. Výsledky analýzy ukazují slabé a silné stránky školy a ukazují, na co se zaměřit v dalším kroku.
- 3.krok – Plán činností; z výsledku analýzy se škola snaží chod z environmentálního hlediska zlepšit. V plánu jsou vytyčeny konkrétní činnosti a úkoly i s termíny pro jejich splnění.
- 4.krok – Monitoring a vyhodnocování; slouží k dodání důvěryhodnosti. Jedná se o vyhodnocování toho, zda se nám daří plnit plán činnosti.
- 5.krok – EVVO ve výuce; pomáhá pochopit žákům důležitost věnování pozornosti vybraným tématům a proč je potřeba jim věnovat tolik času.

- 6.krok – Informování a spolupráce; ekotým má za úkol informovat o svých dosažených výsledcích nejen své spolužáky a kolegy, ale také rodiče, známé a širokou veřejnost. Ekotým může vytvářet různé workshopy, psát do školního časopisu nebo uspořádat výstavu.
- 7.krok – Ekokodex; jedná se o školní ekologické desatero. Slouží jako návod pro správný provoz Ekoškoly. Může mít podobu básně, písně, či obrazu. [18]

2.3.1.3 *Vzdělávací cíle Ekoškoly*

Cílem Ekoškoly, je redukovat svůj dopad na ŽP a pro žáky i zaměstnance školy zpříjemnit své prostředí. Snaží se také dosáhnout samostatnosti dětí, pomáhá jim získat zkušenosti pro budoucí život a učí se zapojovat do demokratického rozhodování.

Změnu návyků a také prostředí školy umožňuje sedm kroků již popsaných výše:

- Sensitivita – pozitivní vztah k ŽP.
 - Zákonitosti – ovlivňování procesů ŽP svými činnostmi.
 - Výzkumné dovednosti – vyhodnocování efektivnosti opatření.
 - Kooperativní dovednosti – práce v týmu.
 - Problémy a konflikty – identifikace environmentálních problémů ve všech devíti tématech Ekoškoly, zapojování se do řešení.
 - Akční strategie – analýza stavu školy, návrhy opatření, prezentace svých úspěchů.
- [19]

Z Environmentální výchovy historicky vychází také vzdělávání pro udržitelný rozvoj. [19]

2.3.1.4 *Hnutí Brontosaurus*

Toto hnutí je seskupení lidí, kterým „není lhostejný svět, ve kterém žijí“. Vytvářejí víkendové zážitky s environmentálním zaměřením. [20]

Programové cíle hnutí zahrnutí tyto 3 body:

- „*Vychovávat sebe i druhé prací, vlastním příkladem, hrou i bezprostředním kontaktem s přírodou k zodpovědnému přístupu k životu a planetě. Chránit přírodu a hledat cesty k soulad mezi ní a člověkem. Pečovat o kulturní a historické dědictví a rozvíjet jeho odkaz dnešku.*“

- „Zajímat se o problémy společnosti a s ohledem na dlouhodobá hlediska a názory druhých lidí hledat jejich řešení. Podporovat zdravé snahy usilující o odklon od konzumního způsobu života.“
- „Dávat si navzájem radost. V tomto duchu pořádat nápadité pracovní a zážitkové akce. Pomáhat zejména mladým lidem vytvářet kolektivy umožňující pocit soudělosti, uznání a seberealizace.“ [20]

Mezi další sdružení a střediska ekologické výchovy patří například Pavučina – sdružení středisek ekologické výchovy, KEV – klub ekologické výchovy nebo MOP – mladí ochránci přírody. [7][20][21][22][23]

2.4 Vzdělávání pro udržitelný rozvoj a EVVO

Vzdělávání pro udržitelný rozvoj (dále jen VUR) se v dokumentech objevil samostatně až po roce 2005. Přestože vychází z EVVO, bývá vnímán jako samostatná oblast. „Strategie VUR přijatá Evropskou hospodářskou komisí OSN v březnu 2005, k níž se přihlásila i Česká republika, definuje VUR jako komplexní pojem zahrnující vzájemně propojené environmentální, ekonomické a sociální otázky, a vyjadřuje tím jak odlišnost, tak i provázanost EVVO a VUR; V ohnisku EVVO jsou ekologické a environmentální otázky, zatímco VUR je zacílen výhradně na interakci mezi životním prostředím a rozvojem lidské společnosti, resp. Mezi životním prostředím, ekonomikou a sociálními otázkami a zdůrazňuje tak mezioborovost.“ [7]

2.4.1 Udržitelný rozvoj

„Koncepce udržitelného rozvoje (trvale udržitelného rozvoje) představuje alternativní model vývoje společnosti oproti dominující industriální ekonomice.“ Definice udržitelného rozvoje je mnoho avšak všechny ve svém jádru znamenají to samé. Udržitelný rozvoj se snaží o zachování rozmanitost přírody a přirozených funkcí ekosystémů. Jde především o zajištění potřeb pro stávající generaci tak, aby došlo k zachování přírody pro budoucí generace. Znamená také zlepšování životní úrovně obyvatel při zachování hranic ekosystémů. „Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, vymezuje základní pojmy a stanoví základní ochrany životního prostředí a povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně a zlepšování stavu životního prostředí a při využívání přírodních zdrojů; vychází přitom z principu trvale udržitelného rozvoje.“ [24][25][26]

3 SHRNU TÍ

Environmentální výchova na základních školách je velice důležitým tématem. S EVVO je potřeba začít co nejdříve aby výuka byla co nejefektivnější. Je důležité, aby se lidé už od mladého věku učili, jak se chovat k přírodě a k naší planetě abychom nenarušovali křehkou rovnováhu přírody. Je potřeba vést lidi k jednání a myšlení, které je v souladu s ŽP, aby byla udržena jeho kvalita i do budoucna. K tomu je potřeba přehled pedagogů nad aktuálními ekologickými problémy, aby náplň výuky byla účelná. S nepřehledným množstvím programů, které jsou k dispozici, mají školy možnost si vybrat program, který dané škole vyhovuje nejvíce. Jediný problém EVVO je jeho časová náročnost. Dobré environmentální vzdělání by mělo být zahrnuto na všech typech a stupních škol, dokáže totiž kromě teorie zprostředkovávat tvořivý přístup při řešení problémů. [27]

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODY PEDAGOGICKÉHO VÝZKUMU

Metody pedagogického výzkumu jsou důležité k získávání informací či jistých poznatků. Ve vědě znamená metoda záměrný a systematický postup používaný při zkoumání daných témat. Během vývoje vědy vzniklo množství metod, z nichž některé používáme i v běžném životě. Například dedukce, indukce, analýza, analogie, experiment, pozorování a dotazování. [28][29][30]

Hlavním rozdělením pro pedagogické metodologie, je rozdělení na kvalitativní a kvantitativní metodologie. Jejich kombinace umožňuje kompaktnější pohled na řešenou problematiku. Kvantitativní výzkum pracuje s číselnými hodnotami a má možnost zjistit rozsah a frekvenci jevů a je schopen tyto údaje matematicky zpracovávat. Kvalitativní výzkum naopak nepoužívá statistické metody a techniky. [28][29][30][31]

V základech pedagogického výzkumu rozlišujeme několik druhů podle různých faktorů. Například na základě míry obecnosti, účelovosti, podle prostředí realizace výzkumu a v neposlední řadě na základě výzkumných metod a přístupů. [32][33][34]

Klasický pedagogický výzkum se skládá ze čtyř fází. Jako první je stanovení problému, které začíná předběžnou analýzou dané oblasti výzkumu. Dalším krokem je formulace problému. Jedná se o přesnou formulaci definic, které potřebujeme. Například při dotazníkovém šetření na téma environmentální výchova na základních školách je důležité určit, co je vlastně environmentální výchova, a co je pro ni důležité. Jádrem všech kvantitativních výzkumů jsou hypotézy. Pro vytváření hypotéz platí tři důležitá pravidla. Prvním z nich je tvrzení hypotézy oznamovací větou. Druhým pravidlem je vyjádření vztahu mezi dvěma proměnnými. A posledním pravidlem je možnost měřitelnosti a verifikace. Čtvrtým krokem při pedagogickém výzkumu je zpracování získaných dat a jejich prezentace. [30]

„Pedagogický výzkum je zaměřen na pedagogickou realitu, což je jakákoli situace nebo prostředí, kde probíhají a fungují určité výchovné a vzdělávací procesy a jevy.“ Do této kategorizace spadá například školní výuka, učení se mateřského jazyka u malých dětí a sportovní tréninky. Výstup takového výzkumu může mít dvě formy. Mluvenou, například při referátu nebo přednášce a psanou, kde se jedná o diplomové práce, vědecké studie, články atp. [31]

Pro získání potřebných dat, k vypracování této bakalářské práce, bylo použito dotazníkové šetření.

4.1 Dotazníkové šetření

Dotazník je ve své podstatě forma řízeného psaného rozhovoru. Při jeho sestavování je třeba přesně si vytyčit cíl dotazníkového šetření a volit správnou formu otázek. Dotazník je řazen do takzvaných subjektivních metod, což je dáno možností ovlivnění odpovědí různými způsoby. [33][35]

Pokud vyžadujeme co nejpřesnější informace, je potřeba volit vhodnou cílovou skupinu. V tom nejlepším případě se jedná o osoby dospělé s přiměřenou inteligencí, zde je nejvyšší pravděpodobnost pravdivosti odpovědí. Některá data uvedená v dotazníku je vhodné si ověřit či doplnit rozhovorem, pokud je možný. Rozlišujeme tři druhy otázek v dotazníku. Otevřené, uzavřené a škálové. V dotazníku využitém pro tuto bakalářskou práci jsou voleny otázky otevřené. [33][35]

Otevřené otázky mají výhodu v umožnění rozsáhlejší odpovědi respondenta, případně nestandardizované odpovědi, které musí být náležitým způsobem zaznamenány. Často nastává situace, že se v dotazníku objeví odpověď, se kterou nebylo počítáno, což je také velkou výhodou. Otevřenými otázkami můžeme předcházet nespokojenosti respondenta, neboť při uzavřených otázkách je možné, že mu nebude vyhovovat ani jedna z možností odpovědi, tedy má zde možnost volně vyjádřit svůj názor. Hlavní problém nastává při vyhodnocování získaných údajů, kvůli interpretaci jednotlivých odpovědí respondentů. [33][35]

Velkou výhodou dotazníkového šetření je finanční a časová nenáročnost. Také je možné získání informací od většího počtu osob. Výhodou je také anonymita, při které je možné očekávat větší upřímnost při odpovídání. Další výhodou je snadnější zpracování a snadnější vyhodnocení získaných dat. [33][35]

Nevýhodou je riziko nízké návratnosti dotazníku. Také je zde možnost vyplnění dotazníku někým jiným, tudíž by se dotazník nedostal k požadované cílové skupině a dotazovaní jedinci musí souhlasit s vyplněním dotazníku. [33][35]

Na základních školách byly rozdány dotazníky, kde pedagogové odpovídali na 15 otázek s otevřenou odpovědí s prostorem pro vyjádření vlastního názoru.

4.2 Ukázka a rozbor dotazníku použitého pro vypracování bakalářské práce

Dotazník

Dobrý den, jsem studentka Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, fakulty logistiky a krizového řízení. Pracuji na bakalářské práci zabývající se environmentální výchovou na základních školách. Z toho důvodu bych Vás chtěla požádat o pravdivé vyplnění tohoto dotazníku, který bude sloužit jako zdroj dat k vypracování praktické části mé bakalářské práce. Vyplněné dotazníky budou zpracovány anonymně. Děkuji Vám za vyplnění tohoto dotazníku.

Kristýna Tvrdoňová

FLKR UTB

1. Jak dlouho učíte na této škole?

Časové období působnosti daného pedagoga je důležité zejména z pohledu jeho úrovně znalosti ŠVP a chodu školy. Pokud pedagog působí na dané škole pouze krátce, je pravděpodobné, že své metody výuky bude postupně měnit a vylepšovat.

2. Jaké předměty vyučujete?

Aprobace pedagoga má dle mého názoru největší vliv na možnosti zahrnutí EVVO do výuky. Pedagog specializovaný ne ekologickou výchovu se plně orientuje v dané problematice, ale těchto pedagogů je velice málo. Přístup a možnosti pedagoga s aprobací na informatiku a výpočetní techniku a pedagoga specializovaného na ekologickou výchovu se bude velice lišit.

3. Snažíte se začlenit environmentální výchovu do svých hodin? Pokud ano, jak?

Metody zahrnování EVVO do výuky se liší s vyučovaným předmětem. Jinak začlenění EVVO do výuky učitel matematiky a přírodovědy. Metody se také liší podle věku a doby působnosti na dané škole.

4. Jak na to reagují žáci? (kladně/záporně)

Reakce žáků na EVVO patří mezi nejdůležitější body při této výuce. Pokud žáci nejeví o tento druh výuky zájem, je možné že jim vadí způsob výuky, případná nerosrozumitelnost, případně pro ně toto téma není ničím zajímavé. V případě, že žáci o výuku nejeví zájem, je třeba zjistit důvod jejich postoje a tomu se přizpůsobit. Například pokud žáci plně nerozumí dané problematice, je zde nutnost zjednodušení výuky.

5. Učíte žáky kritickému myšlení?

Kritické myšlení je potřebné pro rozeznání dezinformací, mýtů a polopravd. Kritické myšlení je prvním krokem pro překonání klamů a iluzí a vede k rozumnějšímu jednání.

6. Jaké metodiky používáte při vyučování environmentální výchovy?

Metodiky při výuce EVVO jsou důležité zejména z důvodu zaujetí žáků a zpestření výuky.

7. Myslíte si, že žáci si berou zásady environmentální výchovy k srdci a dodržují je i mimo školní prostory?

Bez pozitivního přístupu žáků k EVVO by výuka neměla žádné výsledky.

8. Uplatňujete zásady environmentalistiky i v běžném životě?

Podpora ze strany pedagogů je důležitá. Pokud sám pedagog dodržuje zásady a pravidla environmentálního chování, budou jeho rady žáky lépe akceptovány.

9. Proč je, dle vašeho názoru, nutné vyučovat environmentální výchovu?

Pedagog by si měl uvědomovat důležitost a nezbytnost EVVO a učení ekogramotnosti mladší populace.

10. Myslíte si, že je náplň environmentální výchovy dostatečná?

Náplň EVVO je mnohdy nedostatečná a na některých školách je naopak přemrštěná. Pedagogové by měli být schopni určit míru EVVO, vzhledem k hodinové dotaci, tak aby nezasahovala do obecného učiva a nezabíralo tak více prostoru, než je nutné.

11. Jaké případné změny byste navrhoval/navrhovala?

Pokud jsou pedagogové s něčím nespokojeni v jakémkoliv úhlu pohledu s EVVO, měli by umět navrhnout změny k lepšímu.

12. Jste spokojen/spokojena se školním vzdělávacím programem Vaší školy?

Každý pedagog by měl být plně seznámen s ŠVP dané školy na které vyučuje.

13. Jaké případné změny byste navrhoval/navrhovala?

Pokud má pedagog nějaké problémy s ŠVP školy, je také potřeba určit, zda se jedná o řešitelné problémy v rámci školy, nebo se jedná potíž s primárním RVP.

14. Měli jste nějaké problémy se začleněním environmentální výchovy do vaší výuky? Pokud ano, jaké?

Jelikož na základě ŠVP si každý pedagog upravuje výuku dle své volby, je možné že narazí na různé překážky při začleňování EVVO do výuky.

15. Znáte nějaké organizace spojené s environmentální výchovou? Pokud ano, jaké?

Pedagogové, kteří mají zahrnuto EVVO do výuky by měli znát alespoň organizaci od které škola program EVVO převzala. [36]

Dotazníků bylo rozdáno celkem 70 na 4 základní školy. Na školy A a B bylo zasláno 20 dotazníků, na školy C a D pouze 10 z důvodu zaměření školy a menšího počtu pedagogů.

Všechny základní školy, na kterých proběhlo dotazníkové šetření, mají více či méně zahrnutu environmentální výchovu v ŠVP. [35] [37]

4.3 Základní škola A

Tato škola dlouhodobě spolupracuje s dalšími školami ve Zlínském kraji. Škola propaguje projekty, které jsou zaměřeny na EVVO a spolupracuje s centry ekologické výchovy. Navázala spolupráci se školou ve Velké Británii na základě programu Socrates. [38]

Ve svém ŠVP má zakotvenou i spolupráci se všemi osobami, které mají zájem se na rozvíjení školy podílet, či mají chuť se dozvědět něco nového. Škola je otevřena všem a to jak ze stránky vzdělávací, tak i „*demokratickými principy, naplňováním nejzákladnějších potřeb a v neposlední řadě též spřízněností s přírodou a jejími zákony*“. Jedním z hlavních cílů školy je dobrá komunikace s rodiči. Mezi vzdělávací požadavky školy patří „*hledání a diskusi témat zabývajících se možnostmi ovlivňování kvality ŽP jedincem i celou společností*“ a rozvíjení svých předností. K prohlubování vztahu žáků s přírodou škola vybudovala exteriérovou učebnu EVVO, která je velmi oblíbená. [38][39]

V roce 2010 začala škola usilovat o titul Ekoškola, což obnášelo plnění cílů. S naplňováním cílů programu pomáhal četný ekotým. V červnu roku 2012 společným úsilím školy a ekotýmu dostala škola titul Ekoškola. Za dva roky poté škola titul opět obhájila. Ekotým, který má v letošním roce 32 členů, se schází pravidelně jednou za dva týdny a celá škola se řídí vypracovaným ekokodexem. [38]

Součástí EVVO na škole je výjezd osmých ročníků do environmentálního centra. V roce 2016 čekala školu opětovná obhajoba titulu, avšak přílišná administrativa zabírala hodně

času. Proto se škola rozhodla v programu Ekoškola nepokračovat, ale nezměnila svůj přístup k EVVO jako celku. [38]

Škola se snaží o minimalizaci spotřeby energie, třídí veškerý odpad, který na škole vznikne, a používá téměř výhradně recyklovaný kancelářský papír. Do programu školy tako spadají školy v přírodě, kterých se účastní žáci druhých a čtvrtých ročníků. [38]

Pod tuto základní školu spadají i takzvané Montessori pracovny, školky a školy, které jsou taktéž environmentálního zaměření. [38]

Škola se snaží začleňovat EVVO do všech předmětů a také do mimoškolních činností. EVVO se zde neřadí pouze do klasických předmětů jako je například přírodopis a zeměpis, ale také do českého jazyka v podobě esejí, nebo do výtvarné výchovy, kde žáci mohou interpretovat různé druhy ŽP. [39]

	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Ekosystémy	VV	VV	VV ČaS	VV Pří	VV Pří
Základní podmínky života			ČaS	Pří	Pří
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	ČaS	ČaS	ČaS	Pří M	Přv M
Vztah člověka k prostředí	ČaS VV	ČaS VV	ČaS VV	Pří VV	Pří VV

Tabulka 1: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro první stupeň [39]

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ekosystémy	Z P PV	Z P D PV	Z P PV	Z P AJ VV PV
Základní podmínky života	Z P PV	Z P PV	Z P PV VV Ch	Z P PV AJ F Ch
Lidské aktivity a problémy životního prostředí	PV D VV P	PV D OV P	PV D JČ Ch F OV P	PV D JČ Ch VV P
Vztah člověka k prostředí	OV P	P	Ch P	Ch Z P

Tabulka 2: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro druhý stupeň [39]

Škola se snaží rozvíjet logické myšlení žáků a schopnost komunikace. Učí je pravidla slušného chování a respektu k přírodě. Snaží se je vést ke zdravému životnímu stylu a učí je rovnosti. [39]

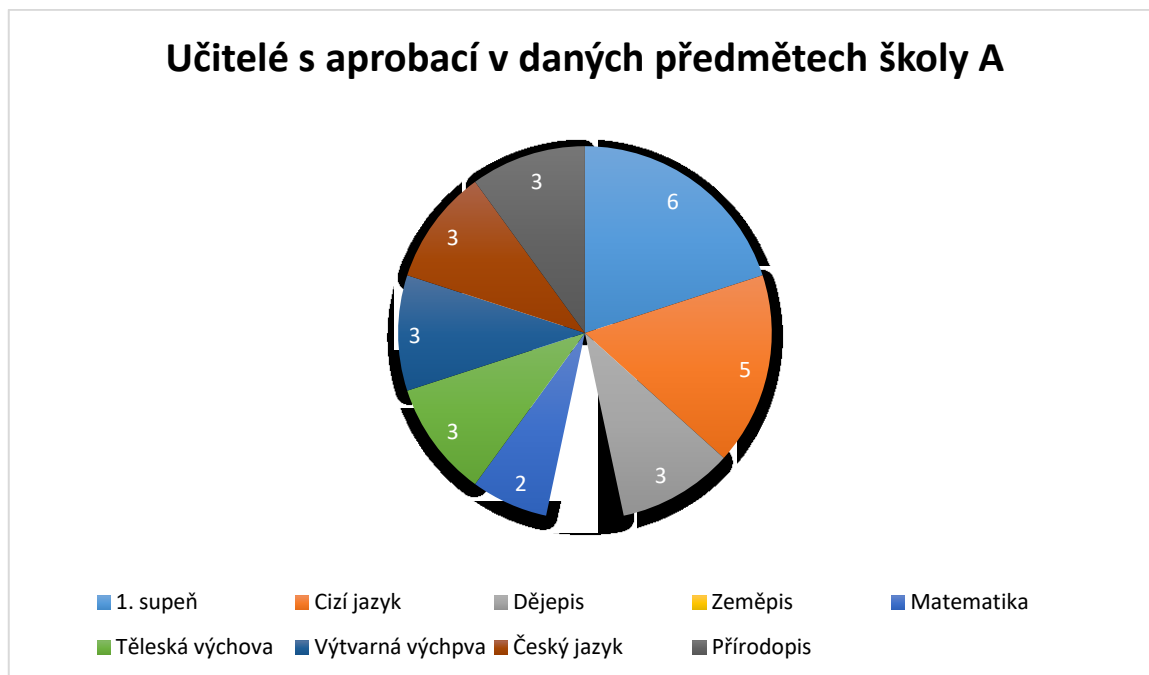
Zde jsou k dispozici tabulky hodinových týdenních dotací jednotlivých předmětů, začleněných do EVVO:

AJ: 1. a 2. ročník – 1 hodina 3. a 4. ročník – 3 hodiny 5. – 9. ročník – 3 hodiny	Pří: 1. a 2. ročník – 2 hodiny 3. ročník – 3 hodiny 4. a 5. ročník – 5 hodin
Ch: 8. – 9. ročník – 2 hodiny	OV: 6. – 9. ročník – 2 hodiny
ČaS: 1. a 2. ročník – 2 hodiny 3. ročník – 3 hodiny 4. a 5. ročník – 5 hodin 6. – 9. ročník – 2 hodiny	Z: 6. ročník – 1 hodina 7. – 9. ročník – 2 hodiny týdně
	D: 6. – 9. ročník – 2 hodiny
	PV: 6. – 9. ročník – 1 hodina
F: 6. – 8. ročník – 2 hodiny 9. ročník – 1 hodina	P: 6. – 8. ročník – 2 hodiny 9. ročník – 1 hodina
JČ: 1. ročník – 8 hodin 2. a 3. ročník – 9 hodin 4 a 5. ročník – 8 hodin 6. ročník – 5 hodin 7. – 9. ročník – 4 hodiny	VV: 1. ročník – 1 hodina 2. a 3. ročník – 2 hodiny 4. a 5. ročník – 1 hodina 6. a 7. ročník – 2 hodiny 8. a 9. ročník – 1 hodina

Tabulka 3: Tabulka hodinových dotací jednotlivých předmětů [39]

4.3.1 Vyhodnocení dotazníku školy A

Na níže uvedeném grafu můžete vidět aprobace jednotlivých pedagogů školy, kteří odpovídali na dotazník na této škole.

Graf 1: Aprobace učitelů na škole A

Na škole bylo rozdáno 20 dotazníků a návratnost činila 90 %.

V dotazníkovém šetření byly výsledky této školy nejlepší z celého zkoumaného vzorku. Děti se zde aktivně zapojují do environmentálních programů a většina z nich rady a doporučení školy využívá i v domácím prostředí, nejen ve škole. Ve škole se podrobují nejraději interaktivním výukovým programům, o které má zájem největší procento žáků.

Přes všechny dobré výsledky školy, kterých není málo, si většina učitelů stěžovala na složitost vyřizování výjezdů pro žáky. Vyřízení exkurze stojí učitele moc času, který by se dal využít jinak, a učitelé jsou složitostí těchto postupů vyčerpani. Právě kvůli časové náročnosti administrativy se škola vzdala i titulu Ekoškola, jak je již popsáno výše.

Učitelé na této škole sdílí názor, že příležitostí pro žáky je zde nepřehledné množství. Problémem je ale časová náročnost. Pokud budou žáci často vyjíždět do terénu, na exkurze, nebo vytvářet workshopy pro ostatní školy, nezbyde dostatek času pro základní výuku.

Škola je velmi ekologicky a environmentálně zaměřena. Pedagogové této školy znají početná střediska a programy zabývající se environmentální výchovou, nebo vytvářejí environmentální plány jak pro základní, vysokoškolské i předškolní vzdělání.

4.4 Základní škola B

Školní vzdělávací program základní školy B je zpracován taktéž podle RVP ZV. Tato základní škola má environmentální výchovu zařazenou jako průřezové téma stejně jako škola A. Rozdíl mezi těmito základními školami je ten, že škola B má zahrnut okruh Vztah člověka k prostředí pro 8. ročník. Avšak její zájem o EVVO není tak vysoký jako u školy předchozí. [40][41]

Škola je také zapojena do projektu Erasmus+ což umožňuje žákům vycestovat a získat zkušenosti. Byl také realizován projekt Normální je nekouřit, kde žáci na základě dotazníků vypracovávali prezentace nebo pracovní listy, které odrážely problematiku kouření. [40][41]

Mezi hlavní cíle školy patří vytvoření příjemného prostředí pro žáky i pedagogy. Škola se snaží motivovat žáky k aktivnímu se učení a také rozvíjet u nich kompetence, které budou žáci potřebovat, v budoucím životě. Svou činností přispívá i k pozitivnímu vývoji osobnosti každého žáka. Od roku 2011 nabízí žákům 1. stupně možnost složení Cambridgeské zkoušky pro děti. Přírodovědné zaměření dovoluje také nabídka volitelných předmětů zaměřených na přírodní vědy, kde je nosným předmětem Přírodovědný seminář. [40][41]

Škola je zapojena do desítek projektů, aktivit a rozvojových programů. Například Projekt „Edison – Education. Drive. Intrnacionality. Students. Opportunity. Network“, „Ovoce do škol“, „Projekt KIPR“ a řada dalších. [40][41]

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA					
Tematický okruh	1. stupeň				
	1. ročník	2. ročník	3. ročník	4. ročník	5. ročník
Ekosystémy	INT/VV	INT/VV	INT/VV		
Základní podmínky života	INT/VV	INT/VV	INT/Prv	INT/AJ, Přv, Hv	INT/Přv, Hv
Lidské aktivity a problémy ŽP	INT/Prv, VV, PČ	INT/Prv, VV, PČ	INT/Prv, PČ	INT/Prv, PČ	INT/Přv, PČ
Vztah člověka k prostředí	INT/Prv, VV, Tv, PČ	INT/ Prv, VV, TV, PČ	INT/Prv, PČ	INT/Prv, Hv, PČ	INT/AJ, M, I, Přv, VI, Hv, Tv, PČ

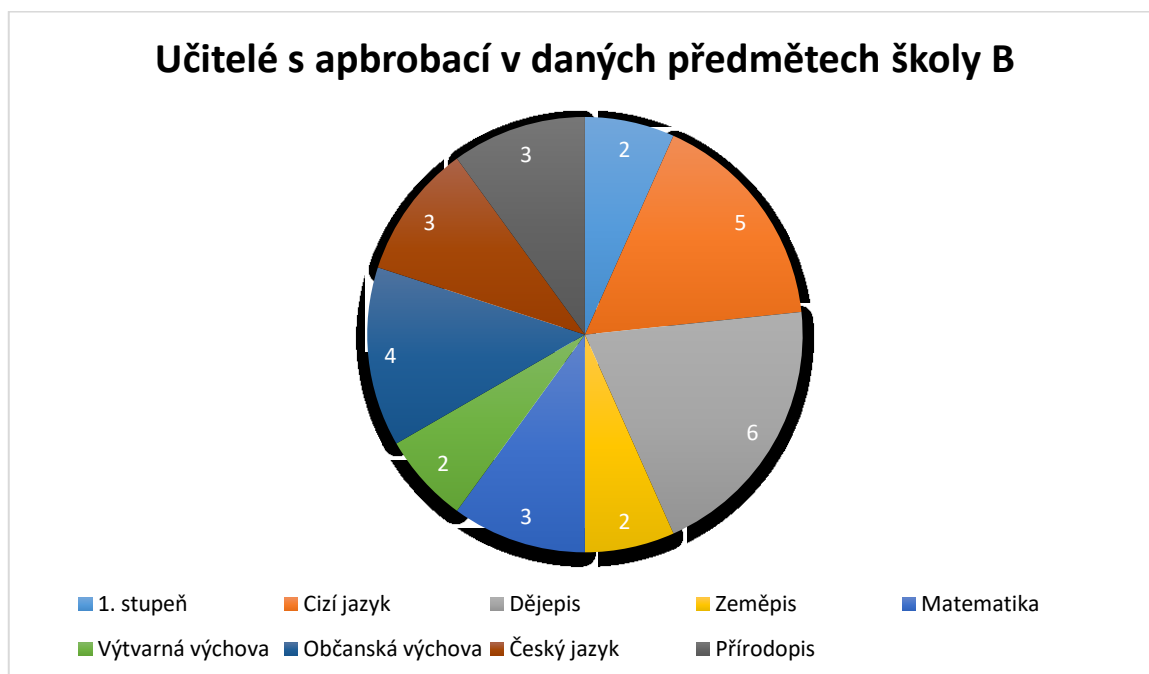
Tabulka 4: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro první stupeň [41]

ENVIRONMENTÁLNÍ VÝCHOVA				
Tematický okruh	2. stupeň			
	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Ekosystémy	INT/Př, Z, Přs		INT/Př	
Základní podmínky života	INT/Přs		INT/Ch	INT/Př
Lidské aktivity a problémy ŽP	INT/Př, Přs, PČ	INT/PČ	INT/AJ, F	INT/AJ, F, Ch, Př, Z
Vztah člověka k prostředí	INT/Vo	INT/AJ, F, Přs	INT/JČ, NJ, F, Mfs	INT/M, I, F, Ch, Př, Z, Tv

Tabulka 5: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro druhý stupeň [41]

4.4.1 Vyhodnocení dotazníku školy B

Na níže uvedeném grafu můžete vidět aprobase jednotlivých pedagogů školy, kteří odpovídali na dotazník na této škole.

Graf 2: Aprobase učitelů na škole B

Na škole bylo rozdáno 20 dotazníků, u nichž byla návratnost 80 %. Podle průzkumu by se na škole daly udělat změny k lepšímu. Děti se sice aktivně zapojují do environmentální výchovy, ale podle některých není EVVO na škole dostatečné a dalo by se ještě vylepšit. Učitelé se snaží zapojit žáky pomocí interaktivní výuky, která pro ně bývá nejlákavější, pro snadnější zaujetí pozornosti. Žáci však podle pedagogů neberou EVVO na vědomí v dostatečné míře. Někteří pedagogové jako řešení navrhuji začlenění ekologické výchovy do osnov školy.

Taktéž zde se objevily, jako u školy A, stížnosti na přílišnou administrativu při zajišťování výjezdu třídy mimo prostředí školy.

Škola je taktéž zapojena do různých projektů, či programů. Jedním z nich je například projekt Edison.

4.5 Základní škola C

Tato základní škola není Ekologicky zaměřena. Její hlavní dominantou je výchova zdatných a talentovaných sportovců. Avšak EVVO se na této škole učí taky. [42][43]

Hlavní výhodou školy je učení zdravého životního stylu s eliminací rizikového chování žáků. Škola nedosahuje výsledky v oboru EVVO, zato se může pyšnit skvělými výsledky na sportovní půdě. [42][43]

1. - 5. ročník	1. třída	2. třída	3. třída / 3. ST	4. třída	4. třída ST	5. třída	5. třída ST
Člověk a jeho svět	2	2	2	3	3	3	3
Člověk a svět práce	1	1	1	1	1	1	1

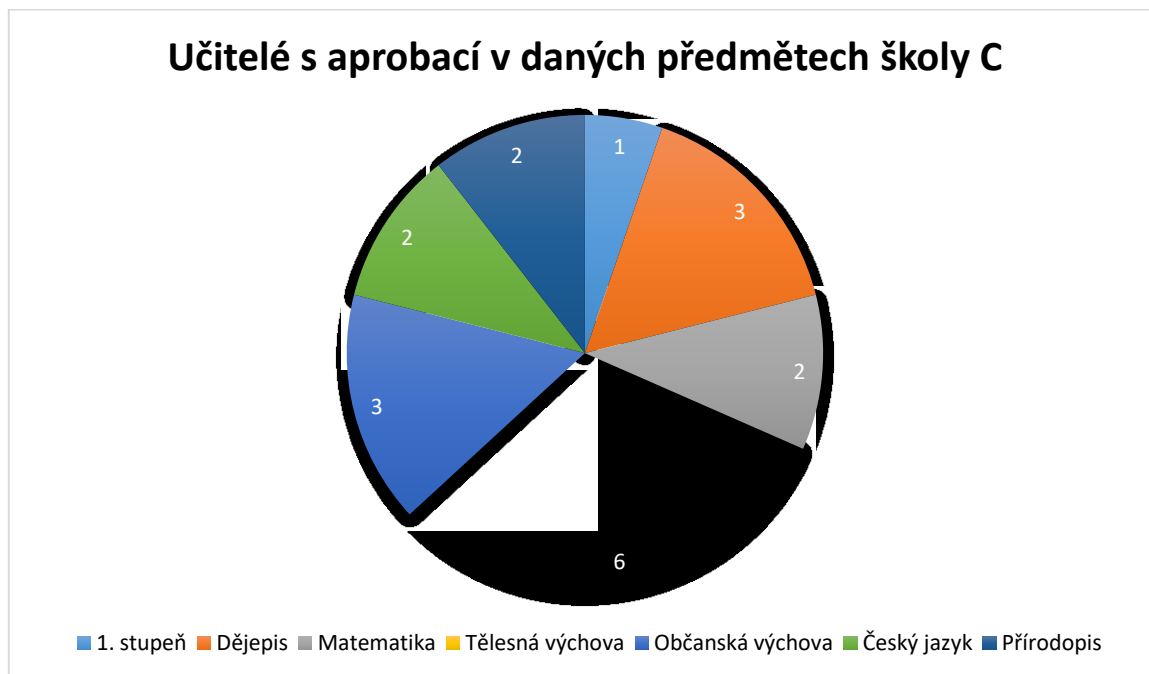
Tabulka 6: Tabulka možných předmětů s Environmentální výchovou pro první stupeň [43]

6. – 9. ročník	6. třída	6. ST	7. třída	7. ST	8. třída	8. ST	9. třída	9. ST
Přírodopis	2	2	1	1	2	2	2	1
Člověk a svět práce	1	1	1	1	1	1	1	1
Výchova k občanství	1	1	1	1	1	1	1	1

Tabulka 7: Tabulka možných předmětů s Environmentální výchovou pro první stupeň [43]

4.5.1 Vyhodnocení dotazníku školy C

Na níže uvedeném grafu můžete vidět aprobace jednotlivých pedagogů školy, kteří odpověděli na dotazník na této škole.

Graf 3: Aprobace učitelů na škole C

Na škole bylo rozdáno pouhých 10 dotazníků, z důvodu již zmiňovaného zaměření školy. Návratnost v tomto případě byla 100%. Podle pedagogů je časová náplň EVVO na škole dostačující, vzhledem k zaměření školy. Žáci jsou učeni ekogramotnosti v předmětech jako je například přírodověda, vlastivěda a další.

Z dotazníkového šetření je patrné, že učitelé jsou spokojeni s aktuální situací školy vzhledem k výuce EVVO.

4.6 Základní škola D

Základní škola D je zaměřena na žáky 1. stupně. Žáci mají možnost dokončit svou povinnou školní docházku 2. stupně na přidružené škole. Škola je zařazena do projektu Zdravých škol a každé 4 roky dochází k inovaci a přehodnocení projektu. Cílem, který stojí za realizací tohoto projektu, je rozvoj osobnosti, iniciativy, odpovědnosti, získávání návyků k týmové práci a respektování výsledků jak svých tak kolektivních. O to vše s mnohem víc se škola snaží v klidném a příjemném prostředí školy, beze strachu a stresu. Škola velmi

dobře spolupracuje s rodiči díky sdružení, které se schází během celého školního roku, zpravidla jednou měsíčně. [44][45]

Velkou pozornost škola věnuje EVVO, kde úzce spolupracuje s ekologickými centry Trnka, Žabka a VIS Bílé Karpaty. Avšak mezi stálé spolupracovníky v ekologické výchově patří také Lesy ČR, Park Rochus a v neposlední řadě Přírodovědné centrum pro environmentální výchovu Lipka. [44]

Myšlenkou školy je vytvořit pro žáky pocit bezpečí a sounáležitosti. Důležité pro školu je také tematická a integrovaná výuka, ekologická výchova a didaktické hry. Učitelé zde volí strategie podporující učení, zařazují do výuky konstruktivistický model učení. Jak už bylo řečeno výše, škola učí pouze 1. stupeň, environmentální výchovu má škola zařazenu pro 4. a 5. ročníky, jak můžete vidět v tabulce níže. [45]

Environmentální výchova					
Tematický okruh	ročník 1.	ročník 2.	ročník 3.	ročník 4.	ročník 5.
Ekosystémy				Př	Př
Základní podmínky života				Př	Př
Lidské aktivity a problémy životního prostředí				Př	Př
Vztah člověka k prostředí				Vl Př	Ma

Tabulka 8: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova [45]

Týdenní časová dotace jednotlivých předmětů je vzhledem k zaměření školy pouze na 1. stupeň více než dostatečná, viz tabulka níže.

Pří: 4. ročník – 2 hodiny 5. ročník – 1+1 hodina	Vl: 4. ročník – 1 hodina 5. ročník – 2 hodiny
Ma: 1. ročník – 4 hodiny 2. – 5. ročník – 4+1 hodina	

Tabulka 9: Tabulka hodinových dotací jednotlivých předmětů [45]

V těchto předmětech se řeší z oblasti EVVO především vztah člověka k prostředí, člověk a jeho svět. Konkrétně v předmětu přírodopis je vzdělávací program rozčleněn do dvou vzdělávacích oblastí, a to do okruhu Rozmanitost přírody a Člověk a jeho zdraví. [45]

V prvním okruhu poznávají žáci Zemi jako planetu Sluneční soustavy, na které vznikl život. Poznávají zde rozmanitost neživé i živé přírody a jejich propojenost. Jsou vedeni

k uvědomění si toho, že Země a život na ní tvoří jeden komplexní celek, ve kterém je vše v rovnováze, kterou člověk svým jednáním může lehce narušit a která se velice těžce obnovuje. [44][45]

Ve druhém okruhu se žáci učí, jak vypadá život člověka od narození až do dospělosti, co je pro něj vhodné a co nikoliv, jak už z hlediska životního stylu, tak i ze strany hygieny, denního režimu a mezilidských vztahů. Žáci si díky této komplexní výuce uvědomují, jakou odpovědnost má každý člověk za své zdraví, ale i za vlastní jednání vůči ostatním osobám i naší planetě. Potřebné vědomosti získávají především pomocí řešení modelových situací. [45]

Do vzdělávacího oboru „*Člověk a jeho svět*“ spadá také předmět Vlastivěda. Ten se snaží získané poznatky žáků uvádět na příkladech v praxi a žáci tím pádem získávají zkušenosti. Které mohou uplatnit v budoucím životě. Výuka tohoto předmětu probíhá taktéž ve vyšších ročnících a je rozdělena do tří tematických okruhů. [45]

Prvním okruhem je „*Místo, kde žijeme*“. Žáci v něm poznávají své nejbližší okolí, vztahy a souvislosti v něm a snaží se naučit organizaci života v rodině, obci a škole. Důraz je kladen na primárně na dopravní výchovu a poznávání nových a zajímavých míst v okolí. Druhým okruh má název „*Lidé kolem nás*“, ve kterém si žáci osvojují základy slušného chování a učí se toleranci, pomoci a vzájemné úctě a genderové rovnosti. Tento tematický okruh je veden k dovednostem budoucího občana demokratického státu. Ve třetím a posledním okruhu „*Lidé a čas*“ se žáci učí orientovat v dějích a v čase, což zahrnuje poznávání postupu událostí v čase a utváření historie. Podstatou tohoto okruhu je vytvoření zájmu o důležité historické události, kulturní bohatství regionu, ale i celé země. [45]

Kromě ŠVP má škola vedený i plán environmentální výchovy. V cílech EVVO má škola tyto čtyři body:

- „*Chovat se zodpovědně k ochraně přírody.*“
- „*Vnímat přírodu jako důležitou součást života.*“
- „*Žáky vést k aktivní účasti na ochraně a utváření životního prostředí tak, aby se v budoucnu stala nedílnou součástí jejich života profesního i soukromého.*“
- „*Podpořit u dětí zájem o ekologické chování.*“ [45]

Škola má vytyčené krátkodobé a dlouhodobé cíle, kterých by chtěla v budoucnu dosáhnout. Mezi dlouhodobé cíle patří například pokračování ve spolupráci s organizacemi regionu, podněcovat u dětí zájem o vzhled okolí, ve kterém žijí, zapojovat do neformální spo-

lupráce rodiče a podporování zdravých vztahů mezi žáky. Ke krátkodobým cílům patří účastnění se seminářích, návštěvy muzeí a galerií, organizování akcí zaměřených na EVVO a podněcovat k ekologizaci školy. [44][45]

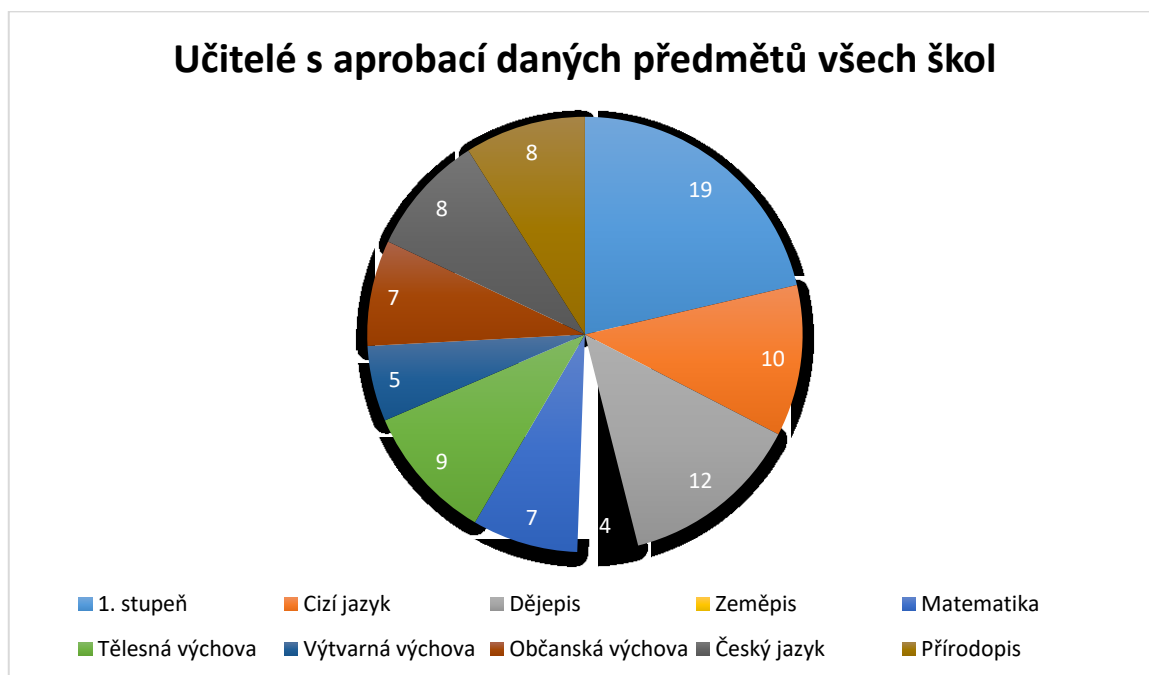
4.6.1 Vyhodnocení dotazníku školy D

Na školu bylo zasláno 10 dotazníků a procento návratnosti činilo 100 %. Jelikož se jedná o pedagogy prvního stupně, jejich aprobece je v základu stejná. Z otazníkového šetření se dá opět vypořozovat nespokojenost učitelů s přílišnou administrativou při zařizování exkurzí, případně jiných výjezdů mimo prostředí školy. Pedagogové na této škole jsou s ŠVP spokojeni, ale navrhovali by kladení většího důrazu na EVVO, které jak už je naznačeno výše má škola již v plánu. Žáci jsou s výukou EVVO podle pedagogů spokojeni a aktivně se zapojují do řešení případných problémů.

5 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

Většina dotázaných učitelů působila na škole delší dobu. Jednalo se o 3 roky a více. Z toho je patrné, že jsou učitelé plně seznámeni s ŠVP školy a mají své metody, jak postupovat při vytváření výuky.

Jednotliví učitelé začleňují EVVO do svých vyučovacích hodin sami. ŠVP jim stručně zadává čím se zabývat, ale většina práce se začleněním EVVO do výuky je už v rukou samotného pedagoga. Proto je rozdíl, zda do své výuky EVVO zahrne pedagog s aprobací v přírodopisu, dějepisu či hudební výchově. Možnosti výuky se liší s jednotlivými předměty, jak je již popsáno v předchozích kapitolách. Pedagogů zaměřených přímo na ekologickou výchovu, či environmentální výchovu je velice málo. Na níže uvedeném grafu můžete vidět aprobace všech pedagogů, kteří odpovídali na dotazník. [33]

Graf 4: Aprobace učitelů odpovídajících na dotazník

Při realizaci výuky může dojít k četným problémům, založených na velkém množství informací a programů. Je zde ale možnost jednoduchého řešení. V České republice funguje nepřehledné množství ekologických a jinak environmentálně založených center, což může způsobovat nechtěné komplikace. Řešením by tedy bylo sjednocení základů těchto programů.

Obecně je možno říci, že pedagogové jsou v oblasti EVVO dostatečně proškoleni. Reakce žáků se však liší s každým jedincem. Většina žáků reaguje na EVVO kladně, aktivně se

zapojuje a zajímá se o EVVO i mimo prostředí školy. Problémoví jsou jen někteří jedinci, případně několik málo tříd, ve kterých je těžké zaujmout pozornost žáků. Proto je pro ně potřeba vymýšlet stále nové metody učení. Mezi oblíbené vyučovací metody žáků nepatří nic jiného než interaktivní výuka a naučné exkurze.

Zájmu žáků napomáhá i jednání pedagoga i mimo prostory školy. Pokud učitel ve škole hlásá, jak je důležité třídřit odpad a zbytečně neplýtvat energiemi a před žáky tyto zásady nedodrhuje, žáci ho nebudou brát vážně.

Kritické myšlení je u žáků taktěž rozvíjeno ve velké míře. Kritické myšlení je u žáků potřeba rozvíjet z toho důvodu, aby slepě nevěřili veškerým informacím, kterým se jim dostává, jelikož mohou být milné, nepravdivé, nebo lživé.

Problémem na všech školách je problémem nadměrné množství administrativy, která učitele vyčerpává. Někteří učitelé navrhovali změnu školského systému, aby bylo zařizování jednodušší a žáci tak měli více příležitostí vycestovat mimo prostředí školy.

Podle pedagogů si žáci počínají ve výuce EVVO dobře. Berou v úvahu dopady svého jednání a uvědomují si důležitost zodpovědného chování vůči přírodě. Kdyby si z výuky žáci nic neodnášeli, byla by bezúčelná. Pedagogové ty tohle měli vědět také a měl by žáky učít ekogramotnosti.

Problémy se zařazením EVVO do výuky mohou pramenit také z ŠVP školy, a s těmi by si měl umět pedagog poradit. Pokud ale pedagog vidí problém v RVP je složitější zasáhnout.

Pedagogové vyučující EVVO by měli mít alespoň povědomí o organizacích, se kterými škola spolupracuje, nebo programy, které škola využívá pro realizaci EVVO.

6 PROBLEMATIKA HODNOCENÍ VÝSLEDKŮ

U žáků ve věku od 12 do 18 let nevzniká téměř žádný problém při ověřování rámcových cílů environmentální výchovy. Problémy vznikají pouze u specifických skupin nebo individuálních výjimek. Někteří výzkumníci ověřují na předem určeném vzorku jejich ekogramotnost. Někteří z nich ale zdůrazňují důležitost skutečné připravenosti k zodpovědnému environmentálnímu chování. Formální porozumění při nepřipravenosti není tak důležité. [46]

Problém v hodnocení výsledků environmentální výchovy není v měřitelnosti plnění rámcových cílů, ale měření jejich efektivity. „*Nejznámějším zahraničním nástrojem pro měření environmentální gramotnosti u dané věkové skupiny je MSEL (Middle School Environmental Literacy Survey)*.“ Jedná se ale o nástroj, který využívá kombinaci testů a dotazníků a díky tomu může zkoumat větší množství proměnných najednou. V české republice nebyl nikdy připraven nástroj takového rozsahu. Většinou se používá různý počet metod měřící menší četnost proměnných. [46]

Hodnocení **výsledků** environmentální výchovy je velmi složité. Výsledky nynější environmentální výchovy totiž budou znatelné až za delší časové období, neboli hlavním cílem je ovlivnění budoucích generací a jejich rozhodování. Tedy naučit nynější mladší žáky aby se v dospělosti rozhodovali spíše pro přírodu a ne proti ní. [47][48]

Nástroje pro vyhodnocení environmentální výchovy je potřeba volit uváženě. Ve většině případů jsou doporučovány alternativní nástroje hodnocení EVVO, například výzkumné projekty, vědecké experimenty a v neposlední řadě eseje. Kvalita EVVO se dá hodnotit zejména tím, zda školy naplňují konkrétní program a jeho cíle, a zda tyto cíle korespondují s obecnými cíli. [48]

Žáci by si měli osvojovat znalosti, které jsou potřebné pro ohleduplné zacházení s přírodou a jejími zdroji. Pokud mají žáci dostatečné dovednosti a znalosti pro spotřebitelské chování, jsou schopni posuzovat a předvídat důsledky svého jednání na životní prostředí. [46]

U mladších žáků je potřeba kontakt s přírodou. Ale ani ten nezaručuje kladný přístup k výuce EVVO. Míra oblíbenosti tématu je přímo úměrná trávení času v přírodě, ale i citlivosti k ní. [46]

Vyhodnocování probíhá hodnocením osobnostních rysů a v posledních letech vznikají nové nástroje, například metoda implicitních asociací, pomocí kterých bychom měli být schopni měřit účinnost EVVO. [48]

7 SHRNU TÍ

Možnosti dotazování jsou v Uherském Hradišti omezené počtem základních škol, kterých v tomto městě není mnoho. Výsledky výzkumu však odrážejí panující situaci v České republice. Přímou v oboru environmentální výuky je vzděláno jen několik málo pedagogů, kteří na daných školách působí jako hlavní koordinátoři EVVO. Výuka pro žáky je takto ale atraktivnější nežli nudný výklad. [49]

Zařazením EVVO do průřezového tématu RVP dosáhla environmentální výchova nové úrovně na území ČR. Dalšímu rozvoji EVVO brání především nedostatečné seznámení s teorií, což znemožňuje lepší začlenění jednotlivých aktivit do významnějšího celku. Pedagogové mnohdy vycházejí ze svých vlastních zkušeností s dílčími aktivitami, kterými zpestřují výuku, ale to dělá výuku méně efektivní, než jaká by mohla být. [49]

Pro překonání této situace musí „*rozhodující úlohu sehrát především pedagogické fakulty jako místa přípravy budoucích učitelů a současně vědecko-výzkumná střediska. Rozhodující úlohu v tomto směru hrají ekologická střediska. Připravenost absolventů pedagogických fakult v oblasti EVVO by umožňovala i změnu vztahu mezi školami a středisky ekologické výchovy.*“ [49]

Pouze díky úsilí jednotlivých středisek ekologické výchovy, odborníků a učitelů je v dnešní době EVVO v ČR na velmi dobré úrovni a posunout ji dál bude vyžadovat efektivnější model spolupráce. [49]

ZÁVĚR

V bakalářské práci je přiblížena problematika udržitelného rozvoje. Vzhledem k častějším diskuzím ohledně tohoto tématu je v práci uveden problém s dezinformacemi a nedostatečnou informovaností. Environmentální výchova je zde řešena jako preventivní nástroj ochrany životního prostředí.

V teoretické části je rozebrán rámcový vzdělávací program, jeho vztah ke školnímu vzdělávacímu programu a jejich úrovně. Uveden je i školní vzdělávací program a na základě čeho a kdo ho vytváří. Ve druhé kapitole je podrobněji rozebrána environmentální výchova. Dále jsou uvedeny i očekávané výstupy pro environmentální výchovu a historie environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty. Osvětleny jsou pojmy spadající do úzkého okruhu environmentální výchovy, jako je například ekogramotnost, nebo udržitelný rozvoj. Větší důraz v práci je kladen na osvětlení programu Ekoškola, který je největším vzdělávacím programem pro školy na světě. Popsány jsou jeho funkce a vzdělávací cíle.

V praktické části jsou uvedeny metody pedagogického výzkumu a jeho druhy. Další částí je pak analýza dotazníkového šetření i samotného dotazníku s popisem jednotlivých otázek. Kapitoly, které následují, jsou zaměřeny postupně na jednotlivé školy, jejich školní vzdělávací program, začlenění environmentální výchovy do výuky a hodinová dotace předmětů ve kterých se environmentální výchova vyskytuje. Podkapitoly u jednotlivých škol jsou zaměřeny na analýzu získaných dat z dotazníkového šetření se zpracovanými grafy ukazujícími aprobace učitelů odpovídajících na dotazník.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2018-02-04]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/433_1_1/
- [2] ČESKÁ REPUBLIKA. Sbírka zákonů. In: *Sbírka zákonů*. Praha: Tiskárna ministerstva vnitra, ročník 2004, částka 190, číslo 561.
- [3] O RVP a ŠVP. *Informační systém o uplatnění absolventů škol na trhu práce: Investice do rozvoje vzdělávání* [online]. [cit. 2018-02-14]. Dostupné z: <http://www.infoabsolvent.cz/Rady/Clanek/7-0-13>
- [4] MALEŇÁKOVÁ, Šárka. *Rámcový vzdělávací program (RVP), školní vzdělávací program (ŠVP)* [online]. 2013 [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1451/podzim2013/np2004/um/35499254/RVP__SVP.pdf
- [5] *Environmentální výchova* [online]. Sdružení TEREZA [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://environmentalni-vychova.webnode.cz/co-je-evvo-/>
- [6] Cenia: česká informační agentura životního prostředí. *Resort životního prostředí* [online]. [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www1.cenia.cz/www/evvo/o-evvo>
- [7] LESKOVCOVÁ, M., MATOUŠKOVÁ PRYLOVÁ, L., PALACKÁ, A. *Environmentální výchova v České republice a v EU, systém environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty*. 1. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. 108 s. ISBN 978-80-87472-42-2.
- [8] ŠEBEŠOVÁ, Petra a Petra ŠIMONOVÁ, ed. *Environmentální výchova pro ZŠ a SŠ: tři kroky k aktivnímu vyučování*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0503-6.
- [9] ČINČERA, Jan. Analýza průřezového tématu Environmentální výchova v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. *Envigogika* [online]. 2009, s. 27 [cit. 2018-03-02]. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <https://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/33/35>
- [10] ČINČERA, Jan, Kateřina JANČAŘÍKOVÁ, Tomáš MATĚJČEK, Petra ŠIMONOVÁ, Jan BARTOŠ, Miroslav LUPAČ a Lenka BROUKALOVÁ. *Environmentální výchova z pohledu učitelů*. Brno, 2016. ISBN 987-80-210-8440-7.
- [11] NEČAS, Jirí. *Ekogramotnost* [online]. [cit. 2018-04-16]. Dostupné z: <http://sustainable.cz/ekogramotnost.htm>

- [12] TEREZA: vzdělávací centrum, z. ú. [online]. 1012 [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <http://terezanet.cz/cz>
- [13] SÁRKÖZI, Radek. *Projektové vyučování: Charakteristika* [online]. 2010 [cit. 2018-05-01]. Dostupné z: <http://www.ctenarska-gramotnost.cz/projektove-vyucovani/pv-tipy/projektove-vyucovani-1>
- [14] COUFALOVÁ, Jana. *Projektové vyučování pro první stupeň základní školy: náměty pro učitele*. Praha: Fortuna, 2006. ISBN 80-7168-958-0.
- [15] *Ekoškola* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://ekoskola.cz/cz>
- [16] *Ekoškola: O programu ekoškola* [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://ekoskola.cz/cz/o-programu-ekoskola>
- [17] *Ekoškola: Proč Ekoškola* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://ekoskola.cz/cz/proc-ekoskola>
- [18] *Ekoškola: 7 kroků* [online]. [cit. 2018-04-09]. Dostupné z: <https://ekoskola.cz/cz/7-kroku>
- [19] TEREZA. *Vzdělávací cíle programu Ekoškola* [online]. s. 1 [cit. 2018-03-10].
- [20] *Hnutí Brontosaurus* [online]. [cit. 2018-04-29]. Dostupné z: <https://www.brontosaurus.cz/o-nas/cile>
- [21] Pavučina: Sdružení středisek ekologické výchovy. [online]. [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <http://www.pavucina-sev.cz/>
- [22] Klub ekologické výchovy. [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: <http://www.kev.ecn.cz/>
- [23] Mladí ochránci přírody. [online]. [cit. 2018-04-19]. Dostupné z: <http://www.smop.cz/>
- [24] *Ministerstvo životního prostředí: Udržitelný rozvoj* [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: https://www.mzp.cz/cz/udrzitelny_rozvoj
- [25] Návrh strategie udržitelného rozvoje České republiky: Od ekonomického růstu k udržitelnému rozvoji. [online]. [cit. 2018-04-30]. Dostupné z: <http://sustainable.cz/ceusurhlavni.htm>
- [26] Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 5. 12. 1991.

- [27] BEČVÁŘOVÁ, Ivana a Irina Alexandrovna SOLOSHYCH. *Metodologie environmentální výchovy, vzdělávání a osvěty*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87472-45-3.
- [28] SKALKOVÁ, J., aj. *Úvod do metodologie a metod pedagogického výzkumu*. Praha: SPN 1983
- [29] GAVORA, P. *Výzkumné metody pedagogice*. Brno: Paido, 1996
- [30] CHRÁSKA, M. *Základy pedagogického výzkumu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998
- [31] ČÁBLOVÁ, Dagmar. *Pedagogika 1: Studijní opora* [online]. Plzeň, 2011, s. 46 [cit. 2018-05-03]. Dostupné z: https://fpe.zcu.cz/export/sites/fpe/study/celozivotni_vzdelavani/nabidka/ESF_mistri/materialy2011/LS_podpory/kpg_pg1/KPG_PG1_c1.pdf
- [32] JŮVA, Vladimír. *Úvod do pedagogiky*. 4. dopl. vyd. Brno: Paido, 1999. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-78-8.
- [33] MAŇÁK, Josef a Vlastimil ŠVEC. *Cesty pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2004. Pedagogický výzkum v teorii a praxi. ISBN 80-7315-078-6.
- [34] GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Přeložil Vladimír JŮVA, přeložil Vendula HLAVATÁ. Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-185-0.
- [35] ONDRÁČKOVÁ, Markéta. *Měření spokojenosti občanů s veřejnými službami jako součást řízení kvality v organizaci veřejného sektoru*. Brno, 2007. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce Doc. PhDr. Růžena Lukášová, CSc.
- [36] MICHALOVÁ, Ludmila. *Práce učitele na základní škole při nemocnici* [online]. České Budějovice, 2012 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: https://theses.cz/id/0feveg/Michalov_L__Prce_uitele_na_zkladn_kole_pi_nemocnici_Jihoe.pdf. Vedoucí práce Mgr. Miloslav Procházka Ph.D.
- [37] KOHOUTEK, Rudolf. *Dotazník jako průzkumná a výzkumná metoda* [online]. 2010 [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://rudolfkohoutek.blog.cz/1002/dotaznik-jako-pruzkumna-metoda>
- [38] ZŠ Za Alejí [online]. [cit. 2018-04-12]. Dostupné z: <http://www.zsaaaleji.cz/>

- [39] ČERNÁ, Jana, ed. *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Aktivita, tvořivost, spolupráce*.
- [40] *Základní škola Unesco Uherské Hradiště* [online]. [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://www.zsunesco.cz/>
- [41] *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání*. 31.8.2016.
- [42] *Sportovní škola Uherské Hradiště*[online]. [cit. 2018-05-07]. Dostupné z: <http://www.zsuhsportovni.cz/uvodni-strana>
- [43] *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Vzdělávání, sport a zdraví*. 2007.
- [44] *Základní škola T. G. Masaryka* [online]. [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Být zdravý ve zdravém těle*. 2007.
- [45] *Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání: Být zdravý ve zdravém těle*. 2007.
- [46] ČINČERA, Jan. *Metodika pro hodnocení programů environmentální výchovy pro starší školní věk a střední školy* [online]. Technická univerzita. Liberec, 2013 [cit. 2018-05-14]. Dostupné z: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/metodiky_evvo/\\$FILE/metodika_2_final-starsi_skolni_vek.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/metodiky_evvo/$FILE/metodika_2_final-starsi_skolni_vek.pdf)
- [47] ČINČERA, Jan. *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-147-8.
- [48] GREENWALD, AG., MCGHEE, DE., SCHWARTZ, JKL. *Measuring individual differences in implicit cognition: The implicit association test*. Journal of Personality and Social Psychology. 1998. Vol 74, 1464-1480.
- [49] ČINČERA, J. *Environmentální výchova. Ale jaká? Pedagogická orientace*: 2005, č. 3, s. 17-24. ISSN 1211-4669.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

AJ	Anglický jazyk
Ch	Chemie
ČaS	Člověk a jeho svět
ČR	Česká republika
D	Dějepis
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
F	Fyzika
Hv	Hudební výchova
I	Informatika
INT	Informační a komunikační technologie
JČ	Český jazyk a literatura
M/Ma	Matematika
Mfs	Matematicko-fyzikální seminář
OV	Výchova k občanství
OSN	Organizace spojených národů
P	Přírodopis
Pč	Pracovní činnosti
Prv	Prvouka
Pří/Př	Přírodověda
Přs	Volitelné předměty - přírodovědný seminář
PV	Pracovní výchova
RVP	Rámcový vzdělávací program
ŠVP	Školní vzdělávací program
Tv	Tělesná výchova

Vo	Volitelné předměty – ostatní
VV	Výtvarná výchova
VUR	Vzdělávání pro udržitelný rozvoj
Z	Zeměpis
ZV	Základní vzdělávání
ŽP	Životní prostředí

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Směřování k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí žáků [4].....	13
Obrázek 2: Doporučené očekávané výstupy pro environmentální výchovu [8].....	15

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro první stupeň [39]	28
Tabulka 2: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro druhý stupeň [39]	28
Tabulka 3: Tabulka hodinových dotací jednotlivých předmětů [39].....	29
Tabulka 4: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro první stupeň [41]	31
Tabulka 5: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova pro druhý stupeň [41]	32
Tabulka 6: Tabulka možných předmětů s Environmentální výchovou pro první stupeň [43].....	33
Tabulka 7: Tabulka možných předmětů s Environmentální výchovou pro první stupeň [43].....	33
Tabulka 8: Tabulka průřezového tématu Environmentální výchova [45]	35
Tabulka 9: Tabulka hodinových dotací jednotlivých předmětů [45].....	35

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Aprobace učitelů na škole A	30
Graf 2: Aprobace učitelů na škole B.....	32
Graf 3: Aprobace učitelů na škole C.....	34
Graf 4: Aprobace učitelů odpovídajících na dotazník	38

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Seznam doporučených webových stránek

PŘÍLOHA P 1: SEZNAM DOPORUČENÝCH WEBOVÝCH STRÁNEK

<https://ekoskola.cz/cz>

<http://terezanet.cz/cz>

<https://www.brontosaurus.cz/>

<http://www.duha.cz/>

<http://vis.bilekarpaty.cz/>

<http://detizeme.cz/>

<https://kev.ecn.cz/>

<http://www.pavucina-sev.cz/>

<http://www.lipka.cz/>

<https://www.mzp.cz/>

<http://www.ecoschools.global>